

نقش ابعاد شخصیتی و سبک‌های دلبستگی در پیش‌بینی رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو

شهاب ولی زاده شفق^۱، شهنام آزادمرد^۲، عباس ابوالقاسمی^۳ و جلیل حاجیلو^۴

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش ابعاد شخصیتی هگزاکو و سبک‌های دلبستگی در پیش‌بینی رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو صورت گرفته است. این پژوهش توصیفی، از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه نوجوانان زورگو مقطع دبیرستان منطقه ۱۶ شهر تهران تشکیل می‌دادند. نمونه پژوهش، تعداد ۱۷۰ دانش‌آموز زورگو بود که از میان دانش‌آموزان شناسایی و به صورت در دسترس انتخاب شدند. به منظور گردآوری داده‌ها، از فرم کوتاه پرسشنامه ابعاد شخصیتی هگزاکو، نسخه جدید پرسشنامه سبک‌های دلبستگی، مقیاس تجدید نظر شده زورگویی ایلینویز و پرسشنامه سازگاری استفاده گردید. داده‌های پژوهش، با استفاده از روش‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج نشان داد که صداقت-تواضع، توافق، وظیفه‌شناسی، گشودگی به تجربه و دلبستگی ایمن با رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو رابطه مثبت معنی‌دار دارند ($P < 0/01$). برونگرایی و دلبستگی ناایمن با رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو رابطه منفی معنی‌دار دارند ($P < 0/01$). بین هیجان‌پذیری و رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو رابطه معنی‌داری مشاهده نگردید ($P > 0/05$). نتایج نشان داد که ابعاد شخصیتی هگزاکو و سبک‌های دلبستگی، ۷۶/۷ درصد از واریانس رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو را تبیین می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: ابعاد شخصیتی، سازگاری، سبک‌های دلبستگی، زورگویی، نوجوان

۱. نویسنده ی رابط: کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی اردبیل

(sa_vali@yahoo.com)

۲. دکترای روان‌شناسی تربیتی، مدرس دانشگاه فرهنگیان، پردیس علامه طباطبایی اردبیل

۳. استاد گروه روان‌شناسی، دانشگاه گیلان

۴. مربی روان‌شناسی، دانشگاه پیام نور

تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۶/۱۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۵/۴/۱۱

مقدمه

بروز رفتارهای زورگویی در بین نوجوانان و جوانان و پیامدهای ناشی از آن در سالهای اخیر مورد توجه روان‌شناسان، جامعه‌شناسان و صاحب‌نظران تعلیم و تربیت قرار گرفته است. زورگویی و آزار و اذیت همسالان، رفتارها و تجارب بین‌فردی تنش‌زایی هستند که ممکن است به سازگاری پایین روانی-اجتماعی منجر شود (آلساگر و اولویوس، ۱۹۹۲). اساساً شخص سازگار، شخصی است که بتواند میان خود، محیط مادی و اجتماعی‌اش ارتباط سالم و درستی برقرار کند، به طوری که نتیجه‌اش استقرار و ثبات عاطفی برای خود او باشد (نریمانی، عباسی، ابوالقاسمی و احدی، ۱۳۹۲؛ ابراهیمی، کرمی، برازنده چقائی و بگیان کوله مرز، ۱۳۹۴؛ زاهد، رجیبی و امید، ۱۳۹۱).

زورگویی بطور وسیعی به صورت هر شکلی از رفتار فیزیکی، کلامی، یا روانی-اجتماعی تعریف شده است که عمده‌اً از طرف دانش‌آموز (یا گروهی از دانش‌آموزان) بسیار قدرتمند، بسوی دانش‌آموزان آسیب‌پذیر، مطیع، یا دانش‌آموزانی که متفاوت از همسالانی که در نقش مسلط هستند چه به خاطر قدرتشان و چه بخاطر بودن در اکثریت، تحمیل می‌شود (کالتیالا-هینون، ریمپلا، رنتانن و ریمپلا، ۲۰۰۰). درباره شیوع زورگویی در جوامع مختلف برآوردهای متفاوتی ارائه شده است. جی، یوان، سایونگ، زکینگ، زو، لن و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی در کشور چین نشان داده‌اند که ۷/۱ درصد دانش‌آموزان، زورگو، ۴/۸ درصد قربانی و ۲/۶ درصد دانش‌آموزان زورگویی/قربانی را گزارش کرده‌اند. ریکاردو، ریکاردو، آندرسا و دیگو (۲۰۱۳) نشان داده‌اند در بین کودکان مدرسه‌رو، شیوع زورگویی و قربانی زورگویی به ترتیب ۷/۱ و ۱۰/۲ درصد می‌باشد. در آلمان نیز، جانسن، وینسترا، اورمل، فرهولشت و راینولد (۲۰۱۱) نشان داده‌اند ۳۵/۵ درصد از دانش‌آموزان ۱۱ ساله درگیر زورگویی بوده‌اند. در ایران نیز در زمینه شیوع زورگویی، پژوهش‌هایی صورت گرفته است. لطفی (۱۳۹۳) نشان داده است شیوع زورگویی در بین دانش‌آموزان ۳۸/۴ درصد می‌باشد. در پژوهش ایوبی، نظرزاده، بیدل، بهرامی، تزوال، رحیمی و همکاران (۱۳۹۲)، ۲۶/۳ درصد دانش‌آموزان، رفتار زورگویی را گزارش کردند. در پژوهش

دیگری (برزگر بفرویی و خضری، ۱۳۹۲)، بالاترین میزان وقوع زورگویی در پسران به ترتیب برای لقب دادن (۴۳ درصد)، مسخره کردن (۴۲ درصد)، فحش دادن (۳۶ درصد) و لگد زدن (۳۴ درصد) بوده است. در دختران نیز بالاترین میزان وقوع زورگویی، متعلق به مسخره کردن دیگران (۲۶/۹ درصد) بوده است.

از عوامل بسیار مهم در زمینه سلامت روانی و نیز آسیب‌شناسی روانی، ویژگیهای شخصیتی افراد می‌باشد. در زمینه شخصیت و ابعاد تفاوت‌های فردی، مدل‌های زیادی مطرح شده‌اند. یکی از این مدل‌ها، مدل اشتون و لی (۲۰۰۱) است که به مدل شش عاملی شخصیت (هگراکو) معروف است. این شش عامل عبارتند از: صداقت-تواضع^۱، هیجان‌پذیری^۲، برونگرایی^۳، توافق^۴، وظیفه‌شناسی^۵، و گشودگی به تجربه^۶. پژوهش‌ها حاکی از آن است که توافق و وظیفه‌شناسی با زورگویی رابطه دارد (بولمر، هاریس و میلیچ، ۲۰۰۶). در پژوهش دیگری (بوک، ولک و هوسکر، ۲۰۱۲) زورگویی با نصاف و فروتنی رابطه منفی داشت. میتسوپولو و گیو و ازولپاس (۲۰۱۵)، در پژوهشی نشان داده‌اند که زورگویی با سطوح پایین توافق و وظیفه‌شناسی و با سطوح بالای نوروگرایی و برونگرایی ارتباط دارد. در پژوهش دیگری (پلینگ، بون و آگان، ۲۰۱۴)، رابطه بین صداقت-تواضع و توافق با خشونت تایید گردیده است. مخصوصاً توافق، پیش‌بینی قدرتمندی برای خشونت قلمداد شده است. در آسیب‌شناسی روانی، همواره به ویژگیهای شخصیتی به عنوان یک عامل سبب‌شناختی مهم در انواع مشکلات و اختلالات تاکید می‌شود. برای مثال، عامل برونگرایی به صورت منفی با انواع اختلالات اضطرابی رابطه دارد (چلیبانلو و گروسی‌فرشی، ۱۳۸۹). برونگرایی بهترین پیش‌بینی کننده شادمانی، و درونگرایی بهترین پیش‌بینی

1. Honesty-Humility
2. Emotionality
3. Extraversion
4. Agreeableness
5. Conscientiousness
6. Openness to experience

کننده عواطف منفی است (مرادی، اعتمادی و نعیم‌آبادی، ۱۳۸۹)، گشودگی به تجربه با تجربه شدیدتر و عمیق‌تر هیجان‌های مثبت و منفی (محمودعلیلو، رزمی و نعمتی سوگلی تپه، ۱۳۸۸؛ شگری، مرادی، فرزاد، سنگری، غنایی و رضایی، ۱۳۸۴) در ارتباط است.

یکی دیگر از متغیرهایی که به نظر می‌رسد در زمینه زورگویی نوجوانان نقش داشته باشد، کیفیت دلبستگی اولیه آنان می‌باشد. والدین عامل اولیه اجتماعی شدن فرد را تشکیل می‌دهند. و نقش مهمی در سلامت و همچنین رشد بیمارگونه کودکان و نوجوانان ایفاء می‌کنند. بطوریکه چگونگی رابطه‌ی کودک با والدین یا مراقب اصلی، از مهمترین عوامل تعیین کننده شخصیت وی در بزرگسالی است (نریمانی، یوسفی و کاظمی، ۱۳۹۳). بالبی الگوهای کاری درونی را بصورت یک مجموعه از نقش‌ها برای پردازش اطلاعات اجتماعی تعریف کرد که از تجارب دلبستگی اولیه نشأت می‌گیرد و راهنمایی برای رفتارهای میان‌فردی بعدی می‌شود. پژوهش‌ها نشان داده‌اند دلبستگی اولیه دوران کودکی بر بسیاری از جنبه‌های رفتار میان فردی از جمله زورگویی تاثیر دارد (تروی و اسروف، ۱۹۸۷، به نقل از لیوت و کرنل، ۲۰۱۴). کودکان و جوانانی که به دیگران زورگویی می‌کنند بسیار احتمال دارد بیشتر از جوانان غیر زورگو از خانواده‌هایی بیابند که با سطوح پایینی از صمیمیت و انسجام خانوادگی شناخته شده‌اند (فلوری و باچانان، ۲۰۰۳؛ استیون و جويس، ۲۰۰۲؛ به نقل از کوکینوس، ۲۰۱۳). هنسن، استینبرگ، پالیک و الکلیت (۲۰۱۲) در پژوهشی نشان داده‌اند که قربانیان زورگویی از حمایت اجتماعی اندک و دلبستگی ناایمن برخوردارند. ویمر، کرنس، اولدنبرگ (۲۰۰۴) در پژوهشی که درباره نوجوانان انجام دادند، مشخص شد دوستانی که از سبک دلبستگی ایمن برخوردار بودند نسبت به دوستانی که سبک دلبستگی ناایمن داشتند، احساس پیوند عمیق‌تر، مکالمات دلنشین‌تر و در مجموع روابط صمیمانه‌تری با یکدیگر داشتند. بنابراین مطالعه حاضر سعی دارد به این سؤال اساسی پاسخ دهد: آیا ابعاد شخصیتی و سبک‌های دلبستگی در پیش‌بینی رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو نقش دارند؟

روش

این پژوهش توصیفی، از نوع همبستگی است.

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه آماری پژوهش را کلیه دانش‌آموزان پسر دوره دبیرستان منطقه ۱۶ شهر تهران در سال ۱۳۹۳ تشکیل می‌دادند ($N=16490$). نمونه پژوهش را ۱۷۰ نفر نوجوان زورگو تشکیل می‌دادند که بصورت زیر شناسایی شدند: ابتدا ۳۲۰ دانش‌آموز زورگو بصورت در دسترس انتخاب، سپس مقیاس زورگویی برای این آزمودنیها اجرا گردید. تعداد ۱۷۰ آزمودنی که در مقیاس زورگویی یک انحراف معیار بالاتر از میانگین قرار داشتند بعنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب شدند. طبق پیشنهاد استیونس در نظر گرفتن ۱۵ مورد برای هر متغیر پیش-بین در تحلیل رگرسیون چندگانه مناسب است (هومن، ۱۳۹۰). از ابزارهای زیر به منظور سنجش متغیرها و گردآوری داده‌های تحقیق استفاده شد:

۱- **مقیاس تجدیدنظر شده زورگویی ایلینوئیز:** مقیاس زورگویی ایلینوئیز (اسپلاگه و هولت، ۲۰۰۱) ۱۸ ماده دارد که سه بعد زورگویی، زد و خورد، و قربانی را اندازه‌گیری می‌کند. نمره‌گذاری بر اساس یک شاخص پنج درجه‌ای از نوع لیکرتی با دامنه‌ای از یک (هرگز) تا پنج (هفت بار یا بیشتر) صورت می‌گیرد. در پژوهش حاضر با توجه به اهداف و فرضیه‌های پژوهش، از دو خرده‌مقیاس «زورگویی» و «زد و خورد» که روی هم رفته ۱۴ گویه دارند، استفاده شد. اسپلاگه و هولت (۲۰۰۱) برای بررسی روایی مقیاس از تحلیل عاملی و روایی همگرا و واگرا استفاده کرده‌اند. همچنین به منظور بررسی پایایی مقیاس مذکور از روش آلفای کرونباخ استفاده کرده‌اند که این ضریب برای هر یک از زیر مقیاسهای زورگویی، زد و خورد و قربانی به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۷۹ و ۰/۷۰ بوده است. همبستگی این مقیاس با مقیاس پرخاشگری آخنباخ مطلوب بوده است ($r=0/65$). چالمه (۱۳۹۲) نیز با استفاده از روش تحلیل عاملی نشان داده است این مقیاس بیش از ۶۱ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند. در بررسی وی، ضریب آلفای کرونباخ، دو نیمه‌سازی و بازآزمایی برای کل مقیاس و ابعاد آن بین ۰/۶۲ تا ۰/۹۰ نوسان داشت.

۲- **پرسشنامه سازگاری:** این پرسشنامه ۶۰ سؤال دارد و سه حوزه اصلی سازگاری هیجانی، اجتماعی، و تحصیلی (هر کدام ۲۰ سؤال) را مورد اندازه‌گیری قرار می‌دهد. میزان اعتبار فرم اصلی این پرسشنامه از طریق همبسته کردن نمرات کل آن با درجه‌بندی داده‌های مربوط به ۶۰ دانش‌آموز در پنج سطح سازگاری ۰/۵۱ گزارش شده است. ضریب پایایی در فرم اصلی پرسشنامه برای نمره سازگاری با روش بازآزمایی مجدد ۰/۹۳ و برای هر یک از حوزه‌های یاد شده به ترتیب ۰/۹۶، ۰/۹۰ و ۰/۹۳ گزارش شده است (سینا و سینگ، ۱۹۹۳). همچنین ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه در بررسی ترابی (۱۳۸۵) برابر ۰/۹۲ بدست آمده است.

۳- **پرسشنامه ابعاد شخصیتی هگزاگو- فرم کوتاه:** پرسشنامه شخصیتی هگزاگو دارای شش عامل: صداقت-فروتنی، هیجان‌پذیری، برونگرایی، توافق، وظیفه‌شناسی، و گشودگی به تجربه می‌باشد. فرم کوتاه این پرسشنامه، دارای ۱۰۰ سؤال می‌باشد که شش بعد شخصیتی را مورد اندازه‌گیری قرار می‌دهد. آزمودنی‌ها بایستی پاسخ سئوالات پرسشنامه را بر اساس یکی از ۵ گزینه - کاملاً موافقم (۵)، موافقم (۴)، بی‌نظر (۳)، مخالفم (۲)، کاملاً مخالفم (۱) - مشخص سازند. این پرسشنامه توسط اشتون و لی (۲۰۰۴) تهیه شده است. در مطالعه اشتون و لی، آلفای کرونباخ برای عوامل تواضع - فروتنی ۰/۹۲، هیجان‌پذیری ۰/۹۰، برونگرایی ۰/۹۲، توافق ۰/۸۹، وظیفه‌شناسی ۰/۸۹، و گشودگی به تجربه ۰/۹۰ بدست. بشیری، برهمند، و قمری (۱۳۸۹) نیز در پژوهشی در جامعه ایرانی، ضریب آلفای کرونباخ را برای عوامل تواضع - فروتنی ۰/۸۰، هیجان‌پذیری ۰/۷۴، برونگرایی ۰/۸۱، توافق ۰/۷۳، وظیفه‌شناسی ۰/۷۱، و گشودگی به تجربه ۰/۷۶ بدست آورده‌اند.

۴- **پرسشنامه سبک دلبستگی (هازان و شیور):** پرسشنامه دلبستگی هازان و شیور (نسخه جدید، ۱۹۹۳) برای سنجش سبک دلبستگی فرد بکار می‌رود. در بخش اول این پرسشنامه سه پاراگراف اساسی که به شکل جملات توصیفی مطرح شده که آزمودنی بایستی پاسخ‌هایش را روی یک مقیاس هفت درجه‌ای از نوع لیکرت که از «کاملاً مخالف» تا «کاملاً موافق» درجه‌بندی شده است، مشخص کند، که در واقع این امر را تعیین می‌کند که تا چه حد این توصیف با ویژگی‌های آزمودنی مطابقت دارد. نمره‌گذاری قسمت اول این پرسشنامه بر اساس علامتی که

آزمودنی در پرسشنامه برای هر توصیف، روی یک مقیاس هفت درجه‌ای از نوع لیکرت زده است، صورت می‌گیرد. به ترتیب از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم نمره ۱ تا ۷ داده می‌شود. پایایی این پرسشنامه با استفاده از بازآزمایی برای بخش دوم برابر با ۰/۷۰ و برای بخش اول یا همان مقوله‌های سه گانه، برابر با ۰/۶۰ در طول محدوده زمانی ۱ تا ۸ هفته بدست آمده است (بالدویی و فر، ۱۹۹۵؛ به نقل از نریمانی و احدی، ۱۳۸۹). در پژوهش دیگری که پاکدامن (۱۳۸۰)، بر روی یک گروه ۱۰۰ نفری (۵۰ دختر و ۵۰ پسر) انجام دادند، اعتبار این پرسشنامه توسط آزمون-بازآزمایی، بترتیب برای دلبستگی اضطرابی /دو سوگرا، اجتنابی و ایمن برابر با ۰/۷۲، ۰/۵۶، و ۰/۳۷ و میزان آلفای کرونباخ نیز برابر با ۰/۷۹ بدست آمد.

نتایج

شرکت کنندگان ۱۷۰ دانش‌آموز دوره دوم متوسطه نظری منطقه ۶ تهران بودند که از زمینه فرهنگی-اجتماعی متوسط انتخاب شدند. بطوریکه وضعیت اقتصادی ۱۱ دانش‌آموز (۶٪) ضعیف، ۹۳ دانش‌آموز (۵۵٪) متوسط، و ۶۶ دانش‌آموز (۳۹٪) خوب و بسیار خوب بود. رشته تحصیلی ۴۴ دانش‌آموز (۲۶٪) ریاضی فیزیک، ۹۳ دانش‌آموز (۵۵٪) علوم تجربی، و ۳۳ دانش‌آموز (۱۹٪) علوم انسانی بود. همچنین پایه تحصیلی ۶۷ دانش‌آموز (۳۹٪) اول متوسطه، ۹۷ دانش‌آموز (۵۷٪) پایه دوم، و ۶ دانش‌آموز (۴٪) پایه سوم بود.

نقش ابعاد شخصیتی و سبک‌های دلبستگی در پیش بینی رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار نمرات ابعاد شخصیتی، سبک‌های دلبستگی و رفتارهای سازگارانه

متغیر	M	SD
صداقت - فروتنی	۴۹/۵۵	۶/۳۴
هیجان‌پذیری	۴۹/۲۴	۵/۶۲
برونگرایی	۴۷/۴۷	۷/۵۸
توافق	۴۷/۵۴	۶/۵۷
وظیفه‌شناسی	۵۱/۴۷	۷/۸۳
گشودگی به تجربه	۵۱/۰۱	۶/۳۰
دلبستگی ایمن	۵/۱۴	۱/۴۱
دلبستگی نا ایمن	۵/۹۵	۲/۴۷
رفتارهای سازگارانه	۲۹/۳۲	۹/۳۳

جدول ۲. ماتریس ضریب همبستگی ابعاد شخصیتی و سبک‌های دلبستگی با رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو

مؤلفه‌ها	صداقت-تواضع	هیجان‌پذیری	برون‌گرایی	توافق	وظیفه‌شناسی	گشودگی به تجربه	دلبستگی ایمن	دلبستگی نا ایمن
رفتارهای سازگارانه	۰/۳۶**	-۰/۰۶	-۰/۶۳**	۰/۵۲**	۰/۳۰**	۰/۷۷**	۰/۶۲**	-۰/۴۰**

*P < ۰/۰۵   **P < ۰/۰۱

همانگونه که جدول ۲ نشان می‌دهد، بین صداقت-تواضع و رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو رابطه مثبت معنی‌دار ($r=0/36$) وجود دارد. بین هیجان‌پذیری و رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو رابطه معنی‌داری ($r=-0/06$) وجود ندارد. بین برون‌گرایی و رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو رابطه منفی معنی‌دار ($r=-0/63$) وجود دارد. بین توافق و رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو رابطه مثبت معنی‌دار ($r=0/52$) وجود دارد. بین وظیفه‌شناسی و رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو رابطه مثبت معنی‌دار ($r=0/30$) وجود دارد. بین گشودگی به تجربه و رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو رابطه مثبت معنی‌دار ($r=0/77$)، بین دلبستگی ایمن و

رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو رابطه مثبت معنی‌دار ($r=0/62$)، بین دلبستگی ناایمن و رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو رابطه منفی معنی‌دار ($r=-0/40$) وجود دارد.

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری برای متغیرهای ابعاد شخصیتی و سبک‌های دلبستگی در پیش‌بینی رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو

مدل	SS	df	MS	F	P
رگرسیون	۱۱۵۳۰/۰۱۳	۷	۱۶۴۷/۱۴۴		
باقیمانده	۳۱۸۷/۵۴۰	۱۶۰	۱۹/۹۲۲	۸۲/۶۷۹	۰/۰۰۰
کل	۱۴۷۱۷/۵۵۳	۱۶۷			

متغیرهای پیش‌بین	R	R ²	ARS	ضرایب غیر استاندارد			P	T
				استاندارد		B		
				BETA	SE			
Constant	-	-	-	۷/۹۴۰	-۲۵/۵۶۴	-	-۳/۲۲	
دلبستگی ناایمن	۰/۳۹۲	۰/۱۵۴	۰/۱۴۹	۰/۱۵۶	-۰/۴۶۰	-۰/۱۲۲	-۲/۹۳	
دلبستگی ایمن	۰/۶۴۰	۰/۴۱۰	۰/۴۰۳	۰/۲۹۹	۱/۳۷۰	۰/۲۰۷	۴/۵۸	
گشودگی به تجربه	۰/۸۴۳	۰/۷۱۱	۰/۷۰۶	۰/۰۸۱	۰/۶۷۵	۰/۴۵۶	۸/۳۱	
وظیفه‌شناسی	۰/۸۴۴	۰/۷۱۳	۰/۷۰۶	۰/۰۴۷	۰/۰۰۷	۰/۰۰۶	۰/۱۵	
توافق	۰/۸۵۶	۰/۷۳۳	۰/۷۲۵	۰/۰۶۱	۰/۱۷۷	۰/۱۲۵	۲/۸۸	
برونگرایی	۰/۸۷۲	۰/۷۶۱	۰/۷۵۲	۰/۰۶۰	-۰/۲۳۶	-۰/۱۹۲	-۳/۹۳	
هیجان‌پذیری	۰/۸۷۳	۰/۷۶۲	۰/۷۵۲	۰/۰۶۳	۰/۰۵۷	۰/۰۳۴	۰/۸۹	
صداقت - تواضع	۰/۸۷۶	۰/۷۶۷	۰/۷۵۶	۰/۰۶۰	۰/۱۱۴	۰/۰۷۷	۱/۹۰	

برای تعیین تاثیر هر یک از متغیرهای ابعاد شخصیتی و سبک‌های دلبستگی به عنوان متغیر پیش‌بین و رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون تحلیل شدند. همانطور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود میزان F مشاهده شده معنادار است ($P < 0/01$) و ۷۶/۷ درصد از واریانس رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو توسط متغیرهای مورد مطالعه تبیین می‌شود. با توجه به مقادیر بتا گشودگی به تجربه ($\beta=0/456$)، دلبستگی ایمن ($\beta=0/207$)،

برونگرایی ($\beta = -0/192$)، توافق ($\beta = 0/125$) و دلبستگی نایمن ($\beta = -0/122$) می‌توانند تغییرات مربوط به رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو را به صورت معنی‌داری پیش‌بینی کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش ابعاد شخصیتی هگزاگو و سبک‌های دلبستگی در پیش‌بینی رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو صورت گرفت. یافته‌های پژوهش حاضر با برخی از یافته‌های میتسوپولو و گیووازیلیاس (۲۰۱۵)، پلینگ، بون و اگان (۲۰۱۴)، بوک، ولک و هوسکر (۲۰۱۲) و بولمر، هاریس و میلیچ (۲۰۰۶) همخوان است. برای مثال میتسوپولو و گیووازیلیاس (۲۰۱۵) در پژوهشی نشان داده بودند که زورگویی با سطوح پایین توافق و وظیفه‌شناسی و با سطوح بالای نوروگرایی و برونگرایی ارتباط دارد. همچنین بوک، ولک و هوسکر (۲۰۱۲)، در پژوهشی دریافته‌اند که زورگویی با ویژگی شخصیتی انصاف و فروتنی (صداقت-فروتنی) رابطه منفی، اما با ویژگی شخصیتی بخشش و بردباری (توافق) رابطه‌ای ندارد. پلینگ، بون و اگان (۲۰۱۴) نیز در پژوهشی نشان داده‌اند که صداقت-تواضع و توافق با خشونت رابطه دارند.

درباره ارتباط صداقت-فروتنی با رفتارهای سازگارانه می‌توان گفت که این بعد از شخصیت با صداقت، بی‌طرفی، خلوص، فروتنی و فقدان حرص و طمع توصیف شده است. بدیهی است افراد صادق، روراست و متواضع، در تعامل با دیگران رفتارهای سازگارانه نشان خواهند داد. کسانی که مرتکب زورگویی می‌شوند، صداقت در رفتار و کردارشان کمتر است. این افراد دید مثبتی نسبت به پرخاشگری دارند و در مقایسه با سایر دانش‌آموزان بیشتر درگیر رفتارهای پرخاشگرانه می‌شوند. درباره ارتباط هیجان‌پذیری با رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو می‌توان گفت هیجان‌پذیری هم مشتمل بر ویژگی‌هایی است که از نظر اجتماعی پسندیده‌اند (مانند اجتماعی بودن) هم ویژگی‌هایی که اجتماع پسند نیستند (مانند اضطراب) (اشتون و لی، ۲۰۰۷). برخلاف پیش‌بینی پژوهش حاضر، بین این عامل و رفتارهای سازگارانه رابطه معنی‌داری وجود نداشت. هیجان‌پذیری منفی یک صفت مهم در ارزیابی شخصیت است و افرادی که نمره بالایی در این صفت کسب می‌کنند

احتمال زیادی دارد که اختلالات و مشکلات گوناگونی از قبیل اضطراب، ترس، افسردگی، تحریک‌پذیری و علائم جسمانی را تجربه کنند. در پژوهشی (آقابابایی و بلچنیو، ۱۳۹۳) هیجان‌پذیری با بهزیستی فاعلی رابطه منفی داشت. بهزیستی فاعلی اشاره دارد به ارزیابی عاطفی و شناختی فرد از زندگی‌شان، و شامل تجربه کردن هیجانهای دلپذیر، رضایت از زندگی بالا، سطح پایین خلق منفی است (دینر، امونز، لارسن و گرین، ۱۹۸۵؛ به نقل از آقابابایی و بلچنیو، ۱۳۹۳). بنابراین می‌توان گفت که تمایل به تجربه هیجانهای منفی که ویژگی اصلی هیجان‌پذیری است در روابط بین‌شخصی بر پویایی روابط تاثیر منفی گذاشته و باعث ایجاد رفتارهای تنش‌زا خواهد گردید. تبیین دیگر در این زمینه این است که احساس ناامنی روان‌شناختی در روابط بین‌شخصی ممکن است در افراد زورگو بیشتر باشد و این عامل روان‌شناختی باعث ناسازگاری روان‌شناختی افراد زورگو گردد.

یکی از یافته‌های جالب پژوهش حاضر این بود که بین برونگرایی و رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو رابطه منفی وجود دارد. در چاقوب مدل پنج‌عاملی و آیزنگ، برونگرایی مهمترین نقش را در تعیین عاطفه مثبت دارد (استیل و همکاران، ۲۰۰۸؛ ها و کیم، ۲۰۱۳؛ به نقل از آقابابایی و بلچنیو، ۱۳۹۳). در پژوهش دیگری (آقابابایی و بلچنیو، ۱۳۹۳) برونگرایی همگراکو رابطه قوی با بهزیستی داشت. هرچند یافته پژوهش حاضر با پیشینه نظری و مفهومی موجود در مدل پنج‌عاملی و همگراکو همخوانی ندارد، اما در پژوهشی (عظیم‌زاده پارس، حسینی‌مهر و رحمانی، ۱۳۹۰) بین برونگرایی و شادکامی رابطه‌ای یافت نکردند. چنانکه ذکر گردید در پژوهش ما رابطه بین برونگرایی و رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو منفی بود. این نتیجه با مفهوم‌سازی برونگرایی به عنوان عامل مرتبط با عاطفه مثبت نیز همخوانی ندارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت ارتباط منفی بین برونگرایی و رفتارهای سازگارانه ممکن است با عوامل فرهنگی مرتبط باشد و یا اینکه رابطه بین این دو متغیر، در افراد زورگو، رابطه خطی نباشد. که بایستی در پژوهشهای آتی مورد توجه قرار گیرند. از دیگر یافته‌های پژوهش حاضر این بود که توافق با رفتارهای

سازگارانه نوجوانان زورگو رابطه مثبت دارد. این یافته با یافته‌های بوک و همکاران (۲۰۱۲) ناهمخوان است. بوک و همکاران (۲۰۱۲) در پژوهشی دریافته‌اند که زورگویی با ویژگی شخصیتی بخشش و بردباری (توافق) رابطه‌ای ندارد. اما با یافته پلینگ و همکاران (۲۰۱۴) همخوان است. طبق پژوهش‌ها، افرادی که در ویژگی شخصیتی توافق نمره بالایی می‌گیرند به دنبال نوع دوستی، کمک به دیگران، تواضع، سادگی و اعتماد، آمادگی برای دفاع از حق فردی، پیشروی به سمت جنبه‌های مثبت اجتماعی و سلامت روانی هستند. دیگر یافته پژوهش حاضر این بود که وظیفه‌شناسی با رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو رابطه مثبت دارد. این یافته با یافته‌های بولمر، هاریس و میلیچ (۲۰۰۶) همخوان است. افراد وظیفه‌شناس رفتارهای اخلاق قوی برخوردارند و به نظر می‌رسد در انتخابهایشان و رفتارشان دقت داشته باشند. افراد با نمره‌های بالا در وظیفه‌شناسی زیاد دقیق، خوش قول و مطمئن هستند اما افراد با نمره پایین در وظیفه‌شناسی لزوماً فاقد اصول اخلاق نیستند اما در بکارگیری اصول اخلاقی زیاد دقیق نیستند (مک کری و کوستا و بوش، ۱۹۸۶، ترجمه گروسی فرشی، ۱۳۸۰). دیگر یافته پژوهش حاضر این بود که گشودگی به تجربه با رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو رابطه مثبت دارد. در بررسی پیشینه پژوهش، به پژوهشی در این زمینه دست نیافتیم. همانگونه که ذکر گردید، عامل گشودگی به تجربه در هگراکو با چهار رویه‌ی درک زیبایی شناختی، کنجکاوی، خلاقیت و بی تکلیفی مشخص شده است. اشخاص با گشودگی بالا دارای قوه تخیل زیاد، مبتکر، ریسک‌پذیر، و متفکرند. اشخاص با گشودگی بالا، عقاید غیر معمول و افکار باز دارند و به خیانت به پیمان حساس‌اند. در زمینه ارتباط گشودگی به تجربه با رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو نیز می‌توان گفت افرادی که از درک زیبایی شناختی، کنجکاوی، خلاقیت و بی تکلیفی بیشتری برخوردار باشند در تعاملات دوستی و ارتباط با همسالان، کمتر دچار احساسات ناخوشایند می‌شوند.

یافته‌های پژوهش همچنین نشان داد بین دلبستگی ایمن و رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو رابطه مثبت معنی‌دار وجود دارد. و بین دلبستگی ناایمن و رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو

رابطه منفی معنی‌دار وجود دارد. یافته حاضر با یافته‌های، کوکینوس (۲۰۱۳) و هسن و همکاران (۲۰۱۲) هماهنگ است. ویمر و همکاران (۲۰۰۴) نیز در پژوهشی که درباره نوجوانان انجام دادند، مشخص کردند دوستانی که از سبک دلبستگی ایمن برخوردار بودند نسبت به دوستانی که سبک دلبستگی ناایمن داشتند، احساس پیوند عمیق‌تر، مکالمات دلنشین‌تر و در مجموع روابط صمیمانه‌تری با یکدیگر داشتند. احساس شایستگی اجتماعی و برقراری روابط مثبت با دوستان که ناشی از وجود دلبستگی مثبت است به نوبه خود موجبات رشد عقلانی، کسب مهارت‌های اجتماعی و شکل‌گیری هویت اجتماعی را فراهم می‌کند. در حالیکه کودکان ناایمن، در برقراری روابط صمیمانه و نزدیک با دیگران مشکل دارند. در پژوهش‌های متعددی اهمیت کیفیت دلبستگی در سازگاری دوره‌های بعدی زندگی مورد تایید قرار گرفته است. مشخص شده است سبک‌های دلبستگی بر روابط بین‌فردی بزرگسالان، یعنی شیوه تنظیم عواطف، دریافت حمایت، صمیمیت و حسادت نیز تاثیر دارند (هازان و شیور، ۱۹۸۷).

نتایج دیگر پژوهش مربوط به این سؤال پژوهش بود که آیا ابعاد شخصیتی هگزاگو و سبک‌های دلبستگی در پیش‌بینی رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو نقش دارند؟ نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که متغیرهای گشودگی به تجربه، دلبستگی ایمن، برون‌گرایی، توافق، دلبستگی ناایمن، و صداقت-تواضع بترتیب پیش‌بینی کننده معنی‌داری برای رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو هستند. و ۷/۷۶ درصد از واریانس رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو را تبیین می‌کنند. هیجان‌پذیری و وظیفه‌شناسی پیش‌بینی کننده معنی‌داری نبودند. بنابراین یافته‌های مطالعه حاضر رابطه شخصیت و سبک‌های دلبستگی را با رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو تایید می‌کند.

از آنجایی که این پژوهش از نوع همبستگی بوده، امکان مطالعه روابط علی بین متغیرهای تحقیق را فراهم نمی‌کند. از دیگر محدودیت‌های پژوهش، نمونه‌گیری در دسترس بود. بر اساس نتایج پژوهش می‌توان گفت که میزان رفتارهای سازگارانه نوجوانان زورگو با ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی ارتباط دارد. و بر اساس ویژگی‌های فوق‌الذکر می‌توان رفتارهای سازگارانه

افراد زورگو را پیش‌بینی کرد. توجه به ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی برای پیشگیری اولیه، سیر و پیش‌آگهی مشکلات رفتاری بایستی مورد توجه مشاوران و درمانگران قرار گیرد. می‌توان با پیش‌بینی به موقع بروز برخی اختلالات روانی و مشکلات رفتاری را در نوجوانی و بزرگسالی کاهش داد. پیشنهاد می‌شود به پدیده زورگویی دانش‌آموزان نوجوان توجه بیشتری شود و اطلاعات کافی در این زمینه به اولیای آموزشگاه و والدین داده شود. و راهنمایی‌های تربیتی لازم در این زمینه داده شود.

منابع

- آقابابایی، ناصر و بلچینو، آگاتا. (۱۳۹۳). رابطه میان مدل شخصیتی هگزاگو، دینداری و بهزیستی فاعلی در دانشجویان ایرانی و لهستانی. *روان‌شناسی معاصر*، ۹(۱)، ۱۷-۲۸.
- ابراهیمی، مرتضی؛ کریمی، جهانگیر؛ برازنده چقائی، سمیه و بگیان کوله‌مرز، محمدجواد (۱۳۹۴). مداخله‌ای در سازگاری اجتماعی و کاهش رفتارهای تکانشی دانش‌آموزان پسر مبتلا به ناتوانی‌های یادگیری ریاضی: اثربخشی و کارآمدی آموزش والدین با رویکرد آدلری. *مجله‌ی ناتوانی‌های یادگیری*، ۵(۱)، ۷-۳۱.
- ایوبی، عرفان؛ نظرزاده، میلاد؛ بیدل، زینب؛ بهرامی، ابوالفضل، تزوال، جعفر و رحیمی، محسن. (۱۳۹۲). شیوع قلدری، آسیب عمدی به خود و عوامل مرتبط با آن در دانش‌آموزان پسر دبیرستانی. *اصول بهداشت روانی*، ۱۵ (۵۷)، ۱۶-۵.
- برزگر بفرویی، کاظم و خضری، جعفر. (۱۳۹۲). بررسی میزان شیوع انواع زورگویی در مدارس راهنمایی شهرستان یزد از دیدگاه دبیران. *تعلیم و تربیت استثنایی*، ۷(۱۲۰)، ۱۵-۲۷.
- پاکدامن، شهلا. (۱۳۸۰). «بررسی ارتباط دلبستگی و جامعه‌طلبی در نوجوانان». *پایان‌نامه دکتری تخصصی، دانشکده روان‌شناسی دانشگاه تهران*.
- ترابی، شکوه. (۱۳۸۵). *بررسی آموزش مهارت‌های زندگی بر سازگاری کودکان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته روان‌شناسی، دانشگاه آزاد واحد خوراسگان*.

- بشیری، حسن؛ برهمند، اوشا؛ قمری، حسین. (۱۳۸۹). اعتباریابی پرسشنامه شش عاملی شخصیتی هگزاکو. *پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه محقق اردبیلی*.
- شکری، امید؛ مرادی، علیرضا؛ فرزاد، ولی‌اله؛ سنگری، علی‌اکبر؛ غنایی، زیبا و رضایی، اکبر. (۱۳۸۴). نقش صفات شخصیت و سبک‌های مقابله در سلامت روانی دانشجویان: ارائه مدل‌های علی. *تازه‌های علوم شناختی*، ۷(۱)، ۲۸-۳۸.
- زاهد، عادل؛ رجبی، سعید و امیدی، مسعود (۱۳۹۰). مقایسه سازگاری اجتماعی، هیجانی، تحصیلی و یادگیری خود تنظیمی در دانش‌آموزان با و بدون ناتوانی یادگیری. *مجله‌ی ناتوانی یادگیری*، ۱(۲)، ۴۳-۶۲.
- چالمه، رضا. (۱۳۹۲). کفایت روانسنجی مقیاس قلدری ایلی‌نویز در دانش‌آموزان ایرانی: بررسی روایی، پایایی، و ساختار عاملی. *مجله‌ی روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی*، ۳(۱۱)، ۳۹-۵۲.
- چلیبانلو، غلامرضا و گروسی‌فرشی، محمدتقی. (۱۳۸۹). رابطه‌ی آزمون پنج عاملی Neo-P-I با آزمون Scl-90-R: نگاهی به قابلیت آزمون نئو در ارزیابی سلامت روانی. *مجله‌ی علوم رفتاری*، ۴(۱)، ۵۱-۵۸.
- عظیم‌زاده پارسا، آرزو؛ حسینی‌مهر، علی؛ رحمانی‌عذرا. (۱۳۹۰). بررسی ارتباط بین مؤلفه‌های مدل پنج عاملی شخصیت و شادکامی در دانشجویان. *فصلنامه‌ی روان‌شناسی تربیتی*، ۲(۲)، ۱-۱۲.
- گروسی‌فرشی، محمدتقی (۱۳۸۰). رویکردی نوین در ارزیابی شخصیت (کاربرد تحلیل عاملی در مطالعات شخصیت). چاپ اول. تبریز: نشر دانیال و جامعه پژوه.
- لطفی، سمیرا (۱۳۹۳). شیوع قلدری در مدارس و رابطه‌ی آن با نشانگان روان‌شناختی دانش‌آموزان ۱۴-۱۰ ساله. *پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی*.
- محمودعلیلو، مجید؛ رزمی، شهریار؛ و نعمتی سوگلی تپه، فریده. (۱۳۸۸). مقایسه ویژگی‌های شخصیتی گروهی از گردشگران ایرانی با گروه غیر گردشگر. *تحقیقات علوم رفتاری*، ۷(۱)، ۵۵-۶۲.
- مرادی، محمدرضا؛ اعتمادی، احمد؛ نعیم‌آبادی، الهام. (۱۳۸۹). اثربخشی مشاوره گروهی بر اساس نظریه انتخاب ویلیام گلاسر با دانش‌آموزان قربانی قلدری به منظور افزایش توان مقابله با رفتارهای قلدرانه. *مطالعات روان‌شناختی*، ۶(۴)، ۱۱-۳۶.

- نریمانی، محمد؛ عباسی، مسلم؛ ابوالقاسمی، عباس و احدی، بتول (۱۳۹۲). مقایسه‌ی اثربخشی آموزش پذیرش / تعهد با آموزش تنظیم هیجان بر سازگاری دانش‌آموزان دارای اختلال ریاضی. *مجله‌ی ناتوانی‌های یادگیری*، ۲(۳)، ۱۷۶-۱۵۴.
- نریمانی، محمد؛ یوسفی، فاطمه و کاظمی، رضا (۱۳۹۳). نقش سبک‌های دلبستگی و کیفیت زندگی در پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی نوجوانان مبتلا به ناتوانی‌های یادگیری. *مجله‌ی ناتوانی‌های یادگیری*، ۳(۴)، ۱۴۲-۱۲۴.
- نریمانی، محمد و احدی، بتول (۱۳۸۹). آزمونه‌های شخصیت. اردبیل: انتشارات محقق اردبیلی.
- هومن، حیدرعلی (۱۳۹۰). تحلیل داده‌های چندمتغیری در پژوهش رفتاری. تهران: انتشارات پیک فرهنگ.
- Aghababaei, N., Agata, B. (2014). The relationship among the Hexaco model of personality, religiosity, and subjective well-being in Iranian and Polish college students. *Contemporary Psychology*, 9(1), 17-28. (Persian).
- Alsaker, F. D., & Olweus, D. (1992). Parental relationships, Peer relationships, and the development of depressive tendencies in adolescence. *Paper presented at the biennial meeting of the society for Research on Adolescence*. Washington DC.
- Ashton M. C., Lee, K., Perugini, M., Szarot, P., Devries, RE., Di Blas, L., Bors, K. & De Read, B. (2004). A Six- Factor Structure of Personality- Descriptive Adjective: Solutions from Psycho Lexical Studies in Seven Languages. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86: 356- 366.
- Ayyubi, E., Nazarzadeh, M., Bidel, Z., Bahrami, A., Tezwal, J., Rahimi, M., & Delpisheh, A. (2013). Prevalence of bullying and deliberated self-harm behaviors among high school students. *Journal of Fundamental of mental Health*, 15, 1(57), 366-77. (Persian).
- Azimzade' parsi, A., Hosseni' mehr, A, & rahmani, U. (2011). Study of Relation between personality Big Five Factor and happiness in student's. *Educational Psychology Quarterly*, 2(2), 1-12. (Persian).
- Barzegar Befrooyi, K., khezri, H. (2013). Study of prevalence of bullying types among students middle schools in Yazd sity. *Quarterly of Exceptional Education*, 13 (120), 15-27. (Persian).
- Bashiri, H., Barahmand, U., & Ghamari, H. (2010). *Validating of Hexaco six factor inventory*. M. A. Thesis, Psychology Department, Mohagheg Ardebili University. (Persian).
- Bollmer, J. M., Harris, M. J., Milich, R. (2006). Reactions to bullying and peer victimization: Narratives, physiological arousal, and personality. *Journal of Research in Personality*. 40 (5): 803-828.
- Book, A. S., Volk, A. A., & Hosker, A. (2012). Adolescent bullying and personality: An adaptive approach. *Personality and Individual Differences*, 52(2): 218-223.

- Chalabianloo, Gh. R., & Garoosi Farshi, M. T. (2010). Relation of NEO-PI-R inventory and SCL-90-R: Ability of NEO inventory in mental health evaluation. *Journal of Behavior Science*, 4(1), 51-58. (Persian).
- Chamaleh, R. (2013). Psychometric competence of Illinois bullying scale among Iranian students: study of validity, reliability and factor structure. *Journal of psychological methods and models*, 3(11), 39-52. (Persian).
- Ebrahimi, M., Karami, J., Barazandeh Choghaee, S., & Bagiyan Kulehmarz, M.J. (2016). An intervention in social adjustment and reducing impulsive behaviors of male students with mathematical learning disabilities: Efficiency and effectiveness of parents with. *Journal of Learning Disabilities*, 1(5), 7-31. (Persian)
- Espelage, D. L., & Holt, M. (2001). Bullying and victimization during early adolescence: peer influences and psychological correlates. *Journal of Emotional Abuse*, 2, 123-142.
- Eliot, M., Cornell, D. (2014). The effect of parental Attachment on Bullying in middle school. Retrieved August 15, From <http://youth.violence.ed.school.Virginia.edu>
- Garoosi Farshi, M. T. (2000). New approach in personality evaluation (Application of factor analysis in personality studies). Tabriz: Danial press. (Persian).
- Hansen, T. B., Steenberg, L. M., Palic, S., & Elklit, A. (2012). A review of psychological factors related to bullying victimization in schools. *Aggression and Violent Behavior*, 17(4), 383-387.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Hooman, H. A. (2011). *Multivariate data analysis in scientific research*. Tehran: Peik Farhang Press. (Persian).
- Jansen, D. E., Veenstra, R., Ormel, J., Verhulst, F. C. & Reijneveld, S. A. (2011). Early risk factors for being a bullying, victim or bully victim in late elementary and early secondary education: The longitudinal TRAILS study. *BMC Public Health*, 11, 440-445.
- Jie, W., yuan, H., Ciyong, L., Xue, G., Lan, G., Hong., Fanfan, C., & Ying, Z. (2015). Bullying behaviors among chinese school-aged youth: A prevalence and correlates study in guangdong province. *Psychiatry Research*, volume:225, Issue: 3, 716-722.
- Kaltiala-Heino, R., Rimpelä, M., Rantanen, P., & Rimpelä, A. (2000). Bullying at school— an indicator of adolescents at risk for mental disorders. *Journal of Adolescence*, 23, 661-674.
- Kokkinos, S. M. (2013). Bullying and Victimization in Early Adolescence: Associations with Attachment style and perceived parenting. *Journal of school violence*, 12, 174-192.
- Lee, K., & Ashton, M. C. (2004). Psychometric properties of the HEXACO Personality Inventory. *Multivariate Behavioral Research*. 39, 329-358.
- Lotfi, S. (2013). *Prevalence of bullying in schools and it's role on frequency of psychological symptoms among students*. M. A. Thesis, Psychology Department, Tehran: well-being college. (Persian).

- Mahmood Aliloo, M., Razmi, Sh., & Neimati Sogoli Tappeh, F. (2009). Comparison of personality traits among Iranians tourists and nontourists. *Behavior Science Research*, 7(1), 55-62.
- Mitsopoulou, E., and Giovazolias, T. (2015). Personality traits, empathy and bullying behavior: *A meta-analytic approach*, 21, 61-72.
- Moradi, M. R., Etemadi, A., & Naim Abadi, E. (2010). Effectiveness of group counselling based on Glaser Selection Theory for bullying victims students in order to increasing ability of coping with bullying behaviors. *Psychological Studies*, 6(4), 11-36. (Persian).
- Narimani, M., Abbasi, M., Abolghasemi, A. & Ahadi, B. (2013). A study comparing the effectiveness of acceptance/commitment by emotional regulation training on adjustment in students with dyscalculia. *Journal of Learning Disabilities*, 2(4), 154-176. (Persian).
- Narimani, M., Yosefi, F. & Kazemi, R. (2014). The role of attachment styles and quality of life in predicting psychological well-being in adolescents with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 3 (4), 124-142.
- Narimani, M., & Ahadi, B. (2010). *Personality Tests*. Ardebil: Mohagheg Ardebily Press. (Persian).
- Nikiforou, M., Georgiou, S. N., & Stravrinides, P. (2013). Attachment to Parents and Peers as a parameter of Bullying and Victimization. *Journal of Criminology*, Article Id 484871, 1-9. [http:// dx. Doi.org /10.1155/2013/484871](http://dx.doi.org/10.1155/2013/484871).
- Pailing, A., Boon, J., & Egan, V. (2014). Personality, the Dark Triad and violence. *Personality and Individual Differences*, 67, 81-86.
- Pakdaman, Sh. (2000). *Study of relation Attachment and socialization among adolescent*. Ph. D. Thesis, Psychology Department, Tehran University. (Persian).
- Ricardo, R.R, Ricardo, H., Andressa, T., Diego, F.S. (2013). Prevalence and characteristics of victims and perpetrators of bullying. *Journal de pediatria (versao emportuges)*, 89 (2), 164-170.
- Shokri, o., Moradi, A., Farzad, v., Sangari, A. A., Ghanaei, Z., Rezaei, A. (2005). The role of personality traits and Coping Styles on mental health among College students: Cause Model. *Cognitive Science*, 7(1), 28-38. (Persian).
- Sinha, A., and Sing, R. (1993). The Adjustment Inventory for School student's (AISS). *National Psychological Corporation*.
- Torabie, Sh. (2007). Study of effect's teaching life skills on children adjustment. M. A. thesis, Department of psychology, Khorasghan Azad University. (Persian).
- Weimer, B.L.; Kerns, K.A.; and Oldenburg, C.M. (2004). Adolescence interactions with a best friend: Associations with Attachment Style. *Journal of Experimental child Psychology*, 88(1), 102-120.
- Zahed, A., Rajaby, S., Omidi, M. (2011). The comparison social, emotional and academic and self regulatory learning of students with and without learning disabilities. *Journal of learning disabilities*, 1(2), 43-62 (Persian)

The role of HEXACO personality dimensions and attachment styles in bullying adolescence adjustment behaviors

Sh. Vailzadeh Shafagh¹, Sh. Azadmard^۲, A. Aabolghasemi^۳ & J. Hajilo^۴

Abstract

The purpose of this study was to examine the role of HEXACO personality dimensions and attachment styles on predicting bullying adolescence adjustment behaviors. This study was descriptive and correlational. The population was all bullied adolescents in Tehran. To the study's aim, 170 bullied adolescents were identified among the students and selected by availability sampling. To collect the data, Illinois Bullying Scale (Esplage & Holts, 2001), HEXACO-PI-R Characteristic Dimensions Inventory (Ashton & Lee, 2004), Attachment Styles Inventory (Hazan & shaver, 1993) and Adjustment Inventory (Sinha & sing, 1993) were used. The data were analyzed by Pearson's correlation coefficient and multiple regression. The results revealed a positive relationship between honesty-humility, agreeableness, conscientiousness, openness to experience and secure attachment with bullied adolescence adjustment behaviors ($p < 0.01$), and a negative relationship between extraversion and unsecure attachment with bullied adolescence adjustment behaviors ($p < 0.01$). No relationship between emotionality and bullied adolescence adjustment behaviors was observed. Multiple regression analysis showed that Hexaco personality dimensions and attachment styles explain 76.7% variance of bullied adolescence adjustment behaviors.

Keywords: attachment styles, adjustment, bullying, personality dimensions.

---

1 Corresponding Author: M.A of Clinical Psychology, Islamic Azad University of Ardabil (sa_vali@yahoo.com)

2. Ph. D in Educational Psychology, lecturer at Farhangian University

3. Professor of Psychology, University of Guilan

4. Lecturer of Payame Noor University